

УДК 378.015.3:005.32]:616-053.2-057.875

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У СТУДЕНТІВ IV ТА VI КУРСІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НА КАФЕДРІ ФАКУЛЬТЕТСЬКОЇ ПЕДІАТРІЇ

Т. Є. Шумна

Запорізький державний медичний університет

EXPERIENCE IMPROVEMENT OF MOTIVATION TO THE LEARNING FOR STUDENTS IV AND VI COURSES OF MEDICAL FACULTY AT THE DEPARTMENT OF FACULTY PEDIATRICS

T. Ye. Shumna

Zaporizhzhia State Medical University

Викладання дисципліни “Педіатрія” у студентів IV та VI курсів на кафедрі факультетської педіатрії у Запорізькому державному медичному університеті спрямоване на вдосконалення навчального процесу, підвищення успішності та забезпечення якості вітчизняної медичної освіти. Проведений аналіз методичного та методологічного забезпечення дозволив виділити основні шляхи вдосконалення навчального процесу, що здійснюються в умовах постійної, активної взаємодії студентів та викладачів і надання знань, які максимально можна було б застосувати в майбутній практичній діяльності. Поєднання сучасних інноваційних технологій та традиційних практично-орієнтованих методів викладання поліпшує ефективність, результативність навчання та підвищує формування професійних навичок у студентів. Моделювання життєвих та клінічних ситуацій, що застосовується на кафедрі факультетської педіатрії, сприяє генерації різнопланових думок та ідей, стимулює студентів до постійної теоретичної та практичної підготовки, що підвищує як мотивацію до навчання, так і сприяє формуванню особистості майбутнього лікаря як висококваліфікованого клініциста, діагноста та порядної людини.

Teaching discipline “Pediatrics” that the students IV and VI courses of Medical faculty at the Department Faculty Pediatrics at Zaporizhzhia State University is aimed at improving the educational process, improving performance, ensuring the quality of medical education. The analysis methodology and methodological support allows to identify the main ways to improve the educational process. Knowledge that is transmitted to students as much as possible should be used in their future practice activity. The combination of modern and traditional technology innovation practically oriented teaching methods improves the efficiency, effectiveness of learning and increases the formation of professional skills. Modeling life and clinical situations, are used at the Department Faculty Pediatrics promotes generation of diverse thoughts and ideas, encourages students to constant theoretical and practical training, which increases as the motivation to learn. This promotes the formation of a future as a highly qualified physician clinician, diagnostician highly moral person.

Вступ. Впровадження сучасних світових тенденцій розвитку вищої освіти в рамках кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України безперечно потребують розмаїття поглядів і нових підходів до проведення занять та викладання навчального матеріалу [3, 6]. Традиційні методи навчання студентів спрямовані, в основному, на одержання, розширення і поглиблення знань шляхом подачі інформації, її відтворення та конкретних професійних дій за готовим алгоритмом, що є явно недостатнім, оскільки ці методи мало розвивають мислення. В той же час довговічними є лише знання, здобуті активно, і особливо під час практич-

ної діяльності, адже пізнання нового приходить тільки через досвід [9]. Нинішнє покоління молодих людей прагне у більш ранньому віці досягти професійних успіхів та максимально реалізуватися у своїй спеціальності. Тому виникає необхідність у збільшенні можливостей для кожного студента до максимального засвоєння теоретичних знань та застосуванні їх на практиці протягом навчального часу. А надання студентам знань, які максимально можна було б застосувати у своїй майбутній практичній діяльності, значно підвищує їх мотивацію до навчання [8]. Особливо це стосується підготовки майбутніх лікарів, оскільки на сучасному етапі медична наука і практика не стоять на місці. Тому в наш стрімкий час для підготовки студентів як висококваліфікованих спеці-

© Т. Є. Шумна

алістів необхідні більш різноманітні та інноваційні способи здобування знань та засвоєння навчального матеріалу, спрямовані на підвищення їх мотивації до навчання, що здійснюються в умовах постійної, активної взаємодії студентів та викладачів [4, 5, 7].

Тому метою даної публікації є аналіз методичного та методологічного забезпечення і вдосконалення навчального процесу при вивченні дисципліни “Педіатрія” на кафедрі факультетської педіатрії студентами IV та VI курсу медичного факультету шляхом підвищення їх мотивації до навчання.

Основна частина. На кафедрі факультетської педіатрії методологія організації навчального процесу навчання студентів IV та VI курсів медичного факультету здійснюється за кредитно-модульною системою, яка базується на об’єднанні модульних технологій навчання та залікових одиниць вимірювання засвоєння навчального матеріалу. Програма навчання передбачає проведення підсумково-модульного контролю. Обов’язковою є і традиційна курація хворих, де студенти демонструють свої практичні навички, вміння визначити симптоми та синдроми захворювання, здатність до правильної інтерпретації лабораторних та інструментальних методів дослідження. Визначення поточної успішності студентів та проведення аналізу отриманих даних спонукало нас проаналізувати, які теми занять викликають найбільшу зацікавленість та засвоюються краще і, навпаки, які педіатричні питання є складними. Так, найбільші складнощі виникали у студентів при вивченні питань, присвячених патології серцево-судинної системи та надання невідкладної допомоги при гострих респіраторних інфекціях у дітей, в тому числі і гострих бронхітах (“блідому” та “рожевому” типах лихоманки, ларинготрахеїті зі стенозом, бронхообструктивному синдромі тощо). Тому щоб підвищити мотивацію студентів до кращого засвоєння навчального матеріалу, ми вирішили підвищити у них інтерес до навчання та навчити вчитися, максимально збільшуючи їх безпосередню участь у проведенні діагностичних та лікувальних процедурах у цієї категорії хворих дітей. Адаже застосування давно відомих цитат: “Якщо хочеш чомусь навчитися – роби” та “Книжка – хворий – книжка” – є і досі найкращими методами ефективного навчання, а оскільки в наш час комп’ютеризація та застосування інтернет-ресурсів у всіх сферах життєдіяльності, в тому числі і в медичній науці та практиці, то можна набратися сміливості і останню цитату доповнити так: “Книжка – інтернет – хворий – книжка – інтернет”. Наше сьогодні характеризується постійним розвитком

інформаційних технологій, появою нових методів діагностики та лікування із застосуванням як нових фармакологічних препаратів, так і інструментальних втручань, тому все ж таки існує необхідність постійно змінювати і принципи підходу до підготовки майбутніх лікарів. В цьому контексті, на кафедрі факультетської педіатрії постійно розширюється інформаційний простір із викладенням на WEB-сторінці достатньої кількості інформації для студентів, а саме електронних варіантів методичних рекомендацій, в тому числі і для самостійної підготовки, з тестовими завданнями для індивідуальної самостійної підготовки до практичних занять. Це значно прискорює пошук необхідної інформації та економить час, який студент може витратити на теоретичну підготовку та практичне відпрацювання вивченої теми. Також створені всі умови для розширення інформаційного простору із використанням вільного доступу до Wi-Fi, тому всі студенти мають вільний доступ до інтернету з власних планшетів чи нет-буків, що є важливим засобом забезпечення якісної підготовки студентів до інтегрованого іспиту “КРОК-2” та контролю знань при проведенні тренувального комп’ютерного тестування у режимі “RATOS. 2.0.”. Серверна програма до підготовки студентів “RATOS. 2.0” – це автоматизована система, розроблена д-ром мед. наук, проф. О. А. Рижовим та Є. Супруном (2003–2004 рр.) і призначена як для створення нових текстових завдань та їх контролю, так і адаптації існуючих електронних тестів або тестів, створених раніше на паперових носіях. Створена база тестів та ситуаційних задач включають питання з педіатрії різного рівня складності, які містять певну змістовну інформацію, зручні у користуванні, охоплюють питання диференційного діагнозу та надання невідкладної допомоги, особливо з тих, які викликають найбільші складнощі при вивченні. Лекційний матеріал для теоретичної підготовки студентів представлений у вигляді мультимедійних та відеопрезентацій, таблиць, рисунків, схем патогенезу, діагностики, лікування, а до тем практичних занять розроблений архів відео- та фотоматеріалів прикладів клінічного перебігу захворювань, що полегшує сприйняття навчального матеріалу та економить час, який студент може витратити на практичне відпрацювання вивченої теми. Щоб студенти вже зі студентської лави звикали до самостійності і вміли заповнювати медичну документацію в реальних умовах, при написанні та захисті історії хвороби, в навчальному листі медичних призначень, вони, як справжні лікарі, вказують медичні препарати, дозування та частоту їх прийому, призначають дієту, фізіо-

терапію, план обстежень та виписують рецепти на навчальних рецептурних бланках, демонструючи знання сучасних протоколів лікування з елементами фармакокінетики та фармакогнозії захворювань. Наявність сучасних муляжів та фантомів дозволяє модернізувати навчальний процес й активізували самостійну роботу студентів, відпрацьовуючи практичні навички, техніку перкусії, пальпації, техніку серцево-легеневої реанімації та не розгубитись у кризових ситуаціях, коли необхідно буде надати невідкладну медичну допомогу. Щоб зацікавити студентів та підвищити ефективність засвоєння складних тем, на практичних заняттях разом з викладачем проводиться небулайзерна терапія інгаляційними бронхолітиками, інгаляційними глюкокортикостероїдами для купірування бронхіальної обструкції, ларинготрахеїту зі стенозом. В рамках диференційної діагностики здійснюється бронхолітичний тест та визначаються показники пікової швидкості видиху за показниками пікфлоуметрії. Також студенти мають змогу самостійно виконувати електрокардіографічне обстеження пацієнтів від накладання електродів до безпосереднього запису плівки та розшифровки електрокардіограми. А створений архів електрокардіограм дозволяє наглядно демонструвати різноманітні порушення ритму та провідності, фаз де- та реполяризації, гіпертрофії міокарда шлуночків, синдром WPW, роботу штучного водія ритму тощо. Але першим за значимістю методом візуалізації патології серця є ехокардіографія. Дослідження, що проводиться на кафедральному ультразвуковому апараті “Esaote Mylab 50”, дозволяє студентам бачити зображення серця в реальному масштабі часу та дозволяє швидко отримати відповідь на питання, що виникли при об’єктивному обстеженні пацієнта, наприклад, зіставити анамнестичне опитування, дані аускультативної перкусії, результати лабораторного та електрокардіографічного дослідження з реальними змінами з боку серця. Щоденне проведення разом з викладачем ехокардіографічне обстеження з використанням В- та М-режимів, доплерографії дозволяє оцінити розміри камер серця, функції шлуночків та клапанів, потоки крові та розуміти особливості гемодинаміки. За зображенням на моніторі ультразвукового апарату студенти вчаться відрізнити норму від патології і, взагалі,

змінюються на очах, дорослішають, відчувають свою відповідальність, вивчають додаткову літературу, у них з’являється мотивація до навчання. Все це є дуже важливим для набуття та удосконалення практичного досвіду з педіатрії у майбутніх лікарів, адже моделювання життєвих та клінічних ситуацій, що застосовується на кафедрі факультетської педіатрії, спільне вирішення проблем сприяє генерації різнопланових, іноді неймовірних, думок та ідей. Необхідно своїм прикладом показувати студентам, що правильне ведення діалогу у дискусіях спрямоване на пошук істини в інтересах одужання хворого, а авторитарність мислення у медицині інколи може навіть нашкодити пацієнтам. Так, викладач повинен навчити студентів своєї спеціальності, але ще складніше виховати думаючих та порядних лікарів, які прийшли в медицину за покликанням і здатні не тільки, не розмірковуючи, брати до виконання, як догму, вже встановлені відомості щодо діагностики та лікування захворювань, а й не боятися неординарно та нестандартно мислити, аналізувати, мати свої думки, дискутувати, керуючись як набутими теоретичними знаннями, так і своїм власним, хоч і невеликим досвідом. Все це сприяє формуванню особистості майбутнього лікаря як висококваліфікованого клініциста, діагноста та порядної людини.

Висновки: 1. Викладання дисципліни “Педіатрія” у студентів IV та VI курсів на кафедрі факультетської педіатрії у Запорізькому державному медичному університеті спрямоване на вдосконалення навчального процесу, підвищення успішності та забезпечення якості вітчизняної медичної освіти.

2. Поєднання сучасних інноваційних технологій та традиційних практично-орієнтованих методів викладання поліпшує ефективність, результативність навчання та підвищує формування професійних навичок у студентів.

3. Моделювання життєвих та клінічних ситуацій, що застосовується на кафедрі факультетської педіатрії, сприяє генерації різнопланових думок та ідей, стимулює студентів до постійної теоретичної та практичної підготовки, що підвищує як мотивацію до навчання, так і сприяє формуванню особистості майбутнього лікаря як висококваліфікованого клініциста, діагноста та порядної людини.

Література

1. Волосовець О. П. Зміст і форми організації самостійної роботи студента у вищих медичних навчальних закладах IV рівня акредитації [Текст] / О. П. Волосовець, І. С. Вітенко // Медична освіта. – 2004. – № 1. – С. 5–8.

2. Кульчицький В. Й. Формування професіогенезу особистості студентів медичних вузів України [Текст] / В. Й. Кульчицький // Медична освіта. – 2012. – № 1. – С. 36–39.

3. Пішак В. П. З досвіду застосування кейс-методу та проактивної презентації при читанні лекційного матеріалу [Текст] / В. П. Пішак, О. І. Захарчук, М. І. Кривчанська // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 16–20.

4. Сиволап В. Д. Застосування діагностичних алгоритмів у навчальному процесі студентів медичного факультету [Текст] / В. Д. Сиволап, Н. С. Михайлівська // Запорозький медичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 150–151.

5. Степанко С. Л. Сучасні підходи до типології і структури заняття при вивченні клінічних дисциплін медичних ВНЗ [Текст] / С. Л. Степанко // Медична освіта. – 2013. – № 1. – С. 43–44.

6. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу [Текст] / Є. Суліма // Вища школа. – 2010. – № 1. – С. 5–13.

7. Федченко С. Н. Использование современных технологий, системы контроля и коррекции знаний студентов в контексте Болонского процесса [Текст] / С. Н. Федченко // Клінічна та експериментальна патологія. – 2006. – Т. 5, № 1. – С. 53–56.

8. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April, 2009.

9. Harris Christopher. In the Shadow of Bologna / Cristopher Harris // EAIE Forum. – 2000. – Special Edition. – P. 22–24.

Отримано 02.04.14